

aorçar per fer lur viatge, e Nós no podíem sobrepujar e-l vent per ço quan érem puys bays que elles no eren», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 474, 477, §§ 485, 489 i allí també *libeig*, p. 94).

En les altres cròniques: «mudà-s --- lo vent a *le-beig* ---» en la *Crònica* de Marsili, cap. 16; «que passassen ab Nós a --- Mallorques --- e ab tot lo dit estol, stiguem --- al Capvell, per contraris de vents, car no eren sinó exelocs, migjorns e *lebeigs*; e, estant axí, desperà un grop al vent al maestre, e Nós dixem que y partíssem ---», *Cròn.* del Cerimoniós (III, § 22, ed. Pagès, p. 127.11) (*lebeigs* en el ms. Carbonell); «--- lo seny de aquesta Ciutat apellat Honorat, qui sta en lo campanar de la Seu --- qui és sobre lo portal vers *libeig* ---», doc. Bna., a. 1401, CaCandi (*MicsHiCat.* II, 203); «Mitjorn: auster, notus; *llabeig-mitjorn*: libonotus, auster aphricus; *llabeig-ponent*: aphricus, Lybs», OPou (*TbPu.*, 343).

Modernament segueix en ús en tot el territori de la llengua, des de Salses fins a Alacant i les Illes: *lèbèc* Emp., StPol [1925 ---]; *libèc* al Prat de Llobregat (i plural *libècus*, 1932); *lèbèc* a la costa marina del Perelló de València (1962); a l'Albufera, bastants «puestos» de caçadors són a la punta de *lèbèc* del gran estany, l'angle SO., i en diuen *El lèbèg* de Sant Roc, e *l.* de l'Antina etc. (Palmar, 1962); a la costa SO. del Cap de la Nau, que s'enfronta a xaloc (i per tant no està del tot tancada al llebeig), en diuen *Cala lèbèc* (Xàbia, 1962).

A la Costa del Principat, i de bona part del País Valencià, en què el llebeig ve de terra, molt sovint és vent suau; però passat el Cap de la Nau, això canvia bruscament: són costes molt obertes cap aquell punt cardinal, i per això es comprèn que en poden venir ventades impetuosos, d'on la dita d'Altea: «*Llebeig?* Mariner, perdut et veig!» Enterament infundada l'afirmació d'AlcM que en el Sud Val. designi vents diferents del SO. (E., SE.!!): la confusió ve als informants d'AlcM de les direccions del GARBÍ que aquestes sí que varien, pel que allà explico.

On no s'usa gaire és terra endins del Princ. Però en país insular els vents són tots ben coneguts fins terra endins. A Artà *lèbèc* és ben popular fins entre terrassans, com a nom de la direcció SO. (1963); el Cap de *lèbèc*, punta SO. de Cabrera, és on anem a parar navegant des de Palma, vogant directament mar endins des del Cap Blanc; igual pronuncia Cosme Rigo, el pagès robinsonià de Cabrera; a la Conillera *Es Coll de lèbèg* des *Blanquer* s'oposa a *Es Coll de Guergal des Blanquer*; i entremig, queda *Es Blanque(r)* mateix: per on es veu clara l'oposició SO./NE. (1969). A Ciutadella es parla no solament de *grec* 'gregal' sinó que també ho dirien del N., i també diuen *Mestral-Grec* i *lèbèg-grec*, tant a Fornells com a St. Lluís de Menorca noto que la *-b-* és fortament oclusiva: *lèbèc* allí i *Cap de lèbèc* aquí: l'extremitat de l'illa d'Alaire, oposada al seu Cap de Llevant (1964). Xoca la pronúncia *lèbèc* a Sant Jordi de Rafaltrobat (Eivissa), on també sento *s uliyá* o una pronúncia intermèdia entre això i *s ulivá* (1963).

Del català es degué manllevar el cast. *lebeche*, que no es documenta fins a 1585, i el 1604 en el murcià Pérez de Hita, parlant de Granada; Ramírez Xarrià assegura, i ja amb poca diferència, en el *DAut.* s'afirma, que és un nom propi de Múrcia; i, en imitar el passatge de Lope de Vega, «brame el *lebeche* y solano», el dramaturg castellà Rojas va substituir aquell per *cierzo*, segurament perquè no el sentia com a prou castellà. En llengua d'oc *labeg* (-*etch*), ja documentat el 1288 etc., i avui general a la costa mediterrània d'Oc, amb la seva *a* traeix la procedència catalana; i les esporàdiques formes franceses són, les unes d'igual proveniència (*labech* en Amyot, *lebech* en Rabelais), i altres vénen d'Itàlia (*lebeche* en Br. Latini a. 1262).

La documentació més antiga ve de l'àrab magrebí i, en particular, hispànic: *labâch* en *PALC.* («viento entre poniente e ábrego»), i *l-b-ḥ* que hem d'esmenar en *lâbâḡ* (o *libâḡ*); en el Becrí (1093), que era de Huelva, es llegeix *l-b-š* (segurament a vocalitzar com *lâbâš*); *l-bâḡ* en una escriptura àrabica siciliana; avui *lebèch* al Marroc, *lebâḡ* i *lebâš* a Algèria, *l-b-š* a Egipte (Simonet, s. v.; Dozy, *Suppl.* II, 510a), *labâš* o *labâḡ* a Síria, i aquesta última forma (sense vocals) ja es documenta a Síria en el S. XIV (*Göttinger Nachrichten*, 1882, 442). La vacil·lació en la consonant final és indicatiu clar d'un origen no àrabic (concorde amb la manca d'una arrel adequada en àrab); i la triple representació -*g/-ḡ/-š* s'explica perfectament com un esforç per adaptar el so de -*ḡ*, estrany al consonantisme de l'àrab.

Cap llengua europea tan adequada per transmetre el mot mossàrab i magrebí a Europa com el català, puix que es tracta d'un terme nàutic. L'únic que hi oferiria una alternativa és l'italià, que el pogué rebre directament des de Sicília. De fet allà també n'hi ha dades primerenques. *Labeczo* o *lebeg* (grafia catalana!) c. 1250-65, *lebezho* en una poesia genovesa dels segles XIII o XIV, *libichi* 1348, *libecco* 1424, *libeccio* en l'Ariosto (XVIII, 141); avui *lebeccio* a Ligúria i Nàpols, *libichio* o *lebič* en el Vènet, *li(m)biči* o *libbiči* a Calàbria i Sicília; veg. Vidos, *Parole Marin.*, 459-62, i Metzeltin, *Die Terminologie des Seekompasses*, p. 45.

En el DCEC (i DECH) ja vaig refutar detingudament l'etimologia gr. *λεψ*, *λεβός*, 'vent Sudoest', assajada per Simonet, Dozy i M-Lübke, i a la qual jo mateix m'havia esforçat vanament (BDC XXIV, 77) per trobar-li una impracticable via de solució fonètica i morfològica. Remetent de nou allà no caldrà ja insistir-hi.

Rohlf's, *EWUG*, n.º 1258, és el qui indicà primer una altra etimologia grega, aquesta practicable formalment i en tots els sentits: en el grec de Calàbria aquest vent avui s'anomena *libiçi* o *limbiçi*, formes que segons la fonètica local poden venir d'un grec antic *λιβύκιον*; i, per tant, admet aquesta base per a totes les formes romàniques. Vaig adherir-m'hi, aportant-hi noves raons i aclariments. *Λιβυκός* per a 'relatiu a Líbia' era d'ús general en grec, però Ptolemeu empra repetidament *λιβυκά τεταρτημόρια* per a 'quadrants occidentals', parlant de la influència de la situació del sol en el naixement de certes persones. Era lògic que